

КЪУАНЧЛЫ ИНГИР

Къызыл диплома - Арсен Каноковну къолундан

КЪМР-ни Башчысы Арсен Каноков Москвада вузланы бошагъанлагъа аталган къууанчы жыйлында айырма ла окугъуналагъа кызыл дипломны кеси къолу бла бергенди. Аланы алгъышлай араларында Адигъадан, Кабарты-Малкардан, Къарачай-Черкесден да жаш адамла болгандыла. «Дорец на Яз» деген театр-концерт залда бардырылган къууанчы ингири 150-ден артык выпускник къатышанды.

«Сизге къарат, мен кесими Москвада студент жылларыны эсте ташире, дегенди Арсен Каноков, окууларын бошгъан жаш адамла.

адамлары алгъышлай. - Мен къайсы миллетден болгъаным, не тукъумдан чыкгъаным бир заманда да унутмагъанма. Москвада окугъан адыгла барысы да ма анга кере жюрюгендиле кеслерин. Гиче ата журтларында бизни кюнч киши улмазана этер кюнч, къолубуздан келгени аймагъанбыз.

Биз ариу къырада жашайбыз, халкъларыбыз аны айнууна тийиши юлюш къошул келерди. Мен сизни адет-төрелеригизни унутмагъа чакырама. Аланы емурден ахырга жюрюгюлгюз, сабийлеригизге да къюгъуз. Дагыда айтыргъым, окуугъуну тохтамагъыз. Анда сизни кеп жангъалыкъ сакълаидыла, аны себепи бир жеригизде тохта турмагъыз, билимизин дайым да есдорюлгюз. Кесигиз ахшы муратла салыгъыз, алагъа жетгини тынхаймагъыз. Етгор болузуз, ма ол заманда хар неге да жетишалыкъсыз.

Жыйылыш

Урунган адамны къоруулау - баш магъаналы борчду

КЪМР-ни Урууну эм социальный айнытуу министрствосуну жыйлыула бардырылуу залында Урунган адамны къоруулау жаны бла ведомство аралы республика комиссияны кенгеси болганды. Анда эс асламысында урууну къоруулау айлыгыны юсюнден барганды. Аны ишине республикада болган уржеденбарлыны, ведомстволаны келечилери къатышандыла.

Жыйлыуну КЪМР-ни урууну эм социальный айнытуу министрствосуну арнабасары Николай Голочов ачханды эм бардырганды. Сюзюлген темага кере баш докладына уа КЪМР-ни Урууну эм социальный айнытуу министрствосуну бълюмоню таматасы Валентина Панасова этгенди. Урунган адамны къоруулау айлыгы къалай бардырылганы юсюнден айта, ол былай анга башха заманладан эсе аслам адам къатышханды чертгенди. Май эм Прохладна районда ведомство аралы комиссияны ишин магъаганды.

Мен къызыл диплома алгъанламын эни алгъышлай, ити окугъа итинуюклерни ючюн ысыас этеме. Вузланы бошагъанлары хар бирине гиче ата журтугъуну киби, деменгиле къырабыз Россия Федерацияны да атын айтырчы болу-лузгуз, дейме. Иги окугъансыз, жашауда да ма алай айырмалы болузуз!

Жаш адамлары «Адыги» фонду (бу къууанчы ингири къурагъан) сууредителери Кабарты-Малкарны Федерация Советеде келечиси Альберт Кажаров да алгъышлагъанды. «Бюгюн бу байрамга келгенлеге, аны бардырууга себеплик этгенлеге жорек ыразылыгъымы билдире-ме. Выпускникке энди жаны жашау жолга атландыла. Ахшы жолга дей, мындан ары хар ишигиз да жетишимли болсун, биз: «Кремысиз къылай жаш тълубоуз барды», деп, сизни юлгоге кергюзторча, сизни бла

къателенирча адамла болузуз!»

Насихат сёзле дагыда эшитилгенди: РФ-ни Федеральны Жыйлыуну Федерация Советини Председателини биринчи орунбасары Александр Трошинден, Федерация Советини члени Александр Тотоновдан, илмуну сыйлы къуллукъчысу, профессор Юрий Агирбовдан, Россияде азербайджанлы организациаланы союзуны башчысы Аббас Аббасовдан, Москваны мэриясыны келечиси Вагран Карапетяндан эм башхаладан.

Къууанчы ингири концерт программасы да сейрилик болгъанды. Къонакъланы алларинда «Адыги» - «Черкесия» фонду ансамбли төлсегенди, Султан Хажироков, Тимур Хацегов, Саид Багатов, Аслан Тлебу, Марианна Барагунова, Астемир Апанасов, Татьяна Третьяк, Джамал Теунов, Мурат Кабардоков, Ашамаз Занфов, Азамат Гунжаев, Кристина Аренольд, Амага Готти эм Россия Федерацияны сайты артисти Заур Тутов жырлагъандыла.

КЪМР-ни Башчысыны бла Правительство пресс-службасы.

къатышхан организацияла да белгиленгенди. Республиканы башха районлары, отраслевой министрствола да бу иште былай, башха заманладан болмай, тири къатышхандыла. Алай бла «Кабардино-Балкарская республиканская ипотечная корпорация» ачыкъ акционер общество, «Управление государственной экспертизы проектной документацией» учреждение, дагыда башхала тинтилгенди. «Къоркъуусуз ишери жер» деген ат бла «тёгерек стол» бардырылганды. Аны ишине къатышхалгъа деп, эни ишчи кийимледен, чурукъландан эм адамны къыйынлыкъдан сакъларга болуукъ затладан, норматив-справочный литературадан, плакатладан эм къоркъуусулукъуну белгилеринден керчюм къурагъанды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жазылыш - 2013

Амал табыгъыз да, почтагъа атлангъыз

Жазылыш кампания бошагъагъа заман эс къаагъанды. Сиз алайык миллет жазылыгъа жетишпелай тура эсегиз, бир амал табыгъыз да, почтагъа атлангъыз.

Жазылышуну алты ийгилиги багъасы 403 сом 32 копекчу.

Жылны экинчи жарымында да сизни бла сау-эсен тандырыш деп ышанабыз. «Заман» газетини рубликанысы.

Бизни индексибиз - 51532

КЪМР-ни Башчысы

Къыйыр элзеге да - тынгылы медицина болушлукъ

Саулуукъ сакълауны юсюнден сёз бошдан бармагъанды. Правительство жаны къуууну къурала туруп, КЪМР-ни Башчысы жамаатыны оюмун соругъа буюргъан эди. Ол заманда соругъанларыны 85 проценти медицина болушлукъну качествоуну, багыту уржеденбарлыны ишлерин игилендирге керек болгъанын айтхандыла.

Арсен Каноков саулуукъ сакълауда жартылыкъ кеп болушун ичинде бир бирлерине къошула баргъанларын чертгенди, аны себепи аланы бир жолга поэтир амал жокъду, дегенди. Бир-бир полиликникалагъа бла болныцаллагъа тынгылы ремонт этирге керек болуп турды. Кабарты-Малкар, тюз да онгъ чыкыгъанлай, федеральны проектлеге къошулганды, кесими целевой программаларын да жарашдырганды. Былтырны агърына республика саулуукъ сакълау системаны жангыртуугъа жиберилген ахчаны тиийишлича хайырлангъаны бла къырада ючюнчю жерге чыкыгъанды.

«КЪМР-ни Башчысына соруу бер» деген къезулю телевизор берюу бу жол хар кимни да къыйы эдирген темага-саулуукъ сакълауда реформологъа - ставлянды. Арсен Каноков Кабарты-Малкарда саулуукъ сакълау системаны жангыртуу программасы жашауда къалай бардырылганыны, бълюм къалай айныгъаныны юсюнден тынгылы хасар айтханды эмда республиканы жамаатыны келечилерини соругъарына жууапла бергенди.

«Терг болушлукъ беричю» ма-шиналардан 126-сана ГЛОНАСС навигация спутник системала

салынгандыла. Бюгюнлюкде республикада 16 багыту уржеденбарлы ишлене турды, аланы бир къаууну халпа-хазырыла. Къан тамыра бла байламлы ара (60 жерге) кеп да бармай ачыллыкъды. Аны филиаллары Нальчикде бла Прохладныкде болныцала-да ишлерикдиле. Лескен районун Анзорей элинде жангы район болныцаны къурулушу барды. Беш жылны ичинде саулуукъ сакълау уржеденбарлыны жангыртуу бла къалмай, аланы шендоголоу медицина оборудование бла жалныгъары, лимилли, уста специалиствени хазырлагъа - ма алай уллу боры салынады бизни аллы-быгъа.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Алгышлай

РФ-ни саулуукъ сакълау министрли бизни медиклерибизге ыспас этгенди

Кабарты-Малкарны Саулуукъ сакълау эм курортла министрствосуну Россия Федерацияны саулуукъ сакълау министрли Вероника Скворцовадан телеграмма келгенди. Анда ол бизни медиклерибизни Медицинада ишленгенде кюнчю бла алгъышлагъанды.

«Бу профессионал байрам белгиленгенде 30 жылдан атлагъанды. Ол медиклени барысын да бирикдире. Бюгюнлюкде кюн сайын да саусузу къатында болгъанла, операция столуну артында тургъанла неда медицинада эсе этерек болушлукъ бериге ашыкыгъанла

барысы да ата журтул медицинаны бир кесиге болгъанын, бир бирлери бла байламлыктарын сөзедиле», деп айтылды телеграммала.

Андан ары Вероника Скворцова медик саулуукъ сакълауда баш магъаныны тутханын, аны себепи кадрла бла байламлы иште министрство энци эс болулууну белгилгенди. «Аны игилендире кюнчю иш хакъны кетюргю, медицинадан билм беричю игилендирге, бълюмге торлю-торлю специалтисте келчица мадарла этрге белгилениди. Быйылны биринчи кварталында врачланы айлыкъ-

ларын 16 процентге дери, алаша эм орта медицина персоналны уа 15 процентте дери кетюргюге къолдан келгенди», деп жазды ол.

Андан ары министр «Земский доктор» деген программаны хайырландан 8000 вар элзеге барып ишленгенлери чертгенди. Медицинадан билим беричю даражасын бийиклей сакъларга къолдан келгени да белгилгенди. Быйыл шартла да келтиргенди: 2012 жылда тийишли вузлада ЕГЭ-ден бек уллу балла болгъандыла.

Министр республиканы медиклерине саулуукъ сакълауна ата

журтул системасын айнытуугъа къыйын салгъанлары ючюн жорек ыразылыгъын билдиргенди, ишлеринде жангы жетишпелек төвгенди.

Алгъаракълада уа республиканы саулуукъ сакълауна дашилген 50 адам РФ-ни Саулуукъ сакълау министрствосуну сыйлы грамоталары бла сакълангандыла. Ала Врачны халкыла аралы кюнчюде алагъа къууанчы халда берилликдиле.

Лияла ШОМАХОВА.

КЪМР-ни Саулуукъ сакълау эм курортла министрствосуну пресс-службасы.

Проект

«Мени аламым» атлы биринчи юйретюу канал Россиялы география общество бла бирге «Россияны таулары» деген документальны кино адырыш бошай турдыла. Аны берилуерини бири Европаны эм бийик тау Эльбруска жоралангъды.

Минги тау ючюн къол кетюрейик

«Мени аламым» атлы биринчи юйретюу канал Россиялы география общество бла бирге «Россияны таулары» деген документальны кино адырыш бошай турдыла. Аны берилуерини бири Европаны эм бийик тау Эльбруска жоралангъды.

Проекти магъанасы - халкыга къаралыкъ басы сейрилик табыгъатыны, адамларны, аламы маданиятлары бла адет-төрелерини юсерлеринден билдирюудю. Аны жашауда бардыруу бла тележурналист Нина Бахланованы къаууну керюдени. Сынамлы специалист, шендоголоу техника амаланы хайырлапай, Минги тауны бий табыгъатын, ариу жерлерин кергюзторюкюлде.

Фильмни монтаж баргъан кезинде уа республикада жашагъанла, бу тауну миллет ханзага санагъанла, аны ючюн «Россия 10» проектин черклеринде битероссий эришуде къол кетюргю, биринчи ючюеленин санына къошаргъа болуукъдула.

Алай бла конкурсну биринчи кесиги-олууну июньнда дери Интернетте къол кетюргю. Аны ючюн <http://10russia.ru/sights/8741> сайтла керюрге керкиди. Бусагъагъа Эльбруску сайлагъаныны саны жюз минг адамдан атлагъанды, ала кюнден-кюнге кеп бла бардыла.

Асият ПИШГОШЕВА, КЪМР-ни Асламы информаций органча, жамуат эмда дини организациаланы жаны бла министрствосуну пресс-службасыны башчысы.

КОМИССИЯ

Сабийле иги билим алыргъа эркиндиле

КЪМР-ни Башчысында Граждан обществоуну институтларыны айнытуу эм адамны праволары жаны бла комиссияны къалай сакълангъанлары сюзюленди. Кенгешини комиссияны толтуруучу секретары Белпопайаны Суфиян бардырганды.

Ол айтханыча, шюкпалда халны тинтирге деген оюю комиссияга бир ненча тарыгъуу келгенден сора этилгенди. Бу жол ишчи къауун Нальчикде 2-чи номерлю лицейни энди Пичингъа-яра 1-чи эм 2-чи номерли шюкпалда халны тинтип, бир бири бла тенгелендиргенди.

Ишчи къаууну таматасы Мухтарда Шихабахов тинтилеу май айда шюкпалда экзаменлеге хазырлангъан кезинде бардырылганы иште бир кесек чырмагъанын айрып айтханды. «Болсада окутуу иш къалай къурагъанын не жаны бла да сюзюрге жетишкелгъанбыз», - деп къошанды.

Ол бюгюнлюкде жаш тълону юйретуге, билим беруге къырада энди магъана берилгенин чертгенди. «Сабийлени качеулу билим алырга, эркин отуолада окугъга, спорт бла кюреширге праволары барды. Аны толтуруу а кеп затла бла байламлыды, ол санда устааланы айлыкъ хакълары, ала сабийлеге не кезден къырагъанлары, шюкпалны ысыгы онглары бла да», - дегенди.

Комиссияны келечилери уа шюкпалда устааланы квалификация

кацияларына, кадрла жетишгенлерине, сабийле аш-азыкъ бла, окуу китапла бла къалай жалныгъанларына, саулуукъ сакълау иш къалай къурагъанына, спорт бла кюреширге къалай онгла болгъанларына энци эс бургъандыла. Бу жаны бла Нальчикде 2-чи номерли лицейде артык уллу проблемла жокъудыгъанларына, саулуукъ сабийлеге спорт майдан керекди. Лицейде окутуу иш иги къурагъанды, анда сабийлеге къошакъ билим берген кружокла къурагъандыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Телеберлу

Тумелланы Альбертти сермешине къараргъа унутмагъыз

20-чы июньда ингириде он минутна сегиз бола «Россия-2» телеканалда «Москваны тобюнде сермеш» деген уллу спорт мероприятяны кергюзторюкюлде. Он Москвада Крокус-Ситиде бардырылганды. Анда белгиле спортменле къатыш керек еднуборстволарда эриширидиле. Битве да онбир къызыл сермеш белгилениди, алада ким хорлагъаны уа ахырына дери билимрич тоюлюдо.

Онбиринчи сермешде рингге билим жерлешибиз Бабугент элден Тумелланы Альберт (77к.) чыкыгъанды.

Альберт усталыкъ рингден он сермеш бардыргъанды, аладан тогузууну хорлам бла бошагъанды. Спорт бла биринчи туугъан элинде тренер Османланы

этеди. Бюгюнлюкде ол атасы Тумелланы Хусейиде жаруа этеди. Бабугенти «Бастюн» клубу ючюн эришеди.

Бу жол ол америкалы Таррен Уильямс бла сермешрик этеди, алай ол саулуугъна чып тоушени ючюн турирден чыкыгъанды. Аны орунунда болуорулу Роман Мироненко болуукъду. Ол кесини бууу привиллары бла белгиллиди, кеп хорламын аланы хайырлангъа келтиргенди, сора тайский боксун да иги биледи.

Специалиствени оюмларына кере, нокаувланы устасы Альберт Романны теркили, ургъаныны кюнчюлгола бла ноукагъа ашыргъа керюришиди.

Черек районуну жер-жерли администрациясыны пресс-службасы.

Шимал Кавказ кюн сайын	Ахшы умутла туудурады	Алапат футболчуну уллу жылылыкъ бла сагъындыла
2 бет	4 бет	4 бет

Эсе түтү

Налычиде сабий стадиону кенгешле бардырылуучу залында ветеранлар, белгилли спортчулар да бир заманда болмаганына көп жыйылган эдиле. Ол да боштон тойлоо эди: ала СССР-ни спортуну устасы, айтылык футболчу, тренер, сейрилик адам Апшев Александр Ладнинович эсгерирге эм аны аты бла бардырылган турнири июсонден сөлөшөргө келгендиге.

Аланы араларында КМР-ни спорт эм курортта министрини орунбасары Анатолий Двуреченский, тукум тамата Хасан Апшев, Александр Ладниновични кызы Фатима, алапат футболчу бла бирге ишлеген, аны ири таныгында, билгенле, ол койреткенге, аны биргесине топ ойногында да бар эдиле.

Хажсет Белгоровко, Сергей Исаев, Узраб Абидовичи, Олег Керимов, Александр Заруцкий, Гия Поканенко, Игорь Павленко дагыда башала ол кюн футболчуну июсонден көп сейри шарт келтиргендиге.

Аныча адамлары хар ким да, ботонда бөг а ёсөп келген тёлө, бирирге көрөкди. Нек дендене озгын заманы унуханы тамбасы жоккюу. Александр Апшев а керти да улуу жуулапа бергендиге.

Тукум тамата Хасан Апшев а кырачындылык тенгирине, республиканы Спорт эм курортта министрестосунда ишлегендиге, турнири кураганына да ысас этгенди, футбольдан турнир мындан хар да бардырылы тууру ючюн, нек торлоо себепликки да эте турукчылгына ышандырганды.

Фатимат да арк келгенге ысас этгенди,

Алапат футболчуну улуу жылылык бла сагындыла

жорекли, республикада футболду айтылууга да асман кыйын салган инсан эди,-дегенди Анатолий Двуреченский. Спортну ветераны Хажсет Белгоровко, Александр Ладнинович бла бирге бир талай жыл ишлегени айтып, ол кыраулуу, чыдамлы, ачык, алапат футболчу болганын черттеди. «Сабийлени ариу кылыкты ёсдорор ючюн, аланы кытарындыгы абданна да алайла болуруга тийишдигиле. Саша алай эди. Аны улун ийге байлыгы бар эди,-дегенди ол. Гия Поканенко Апшев бла «Динамо» ойнагышлары, аны бла тобашуулерин осгергенди. Виталий Миновский а аны эртегили суратлары келтиргенди. Игорь Павленко да «Спартак» командасы аны кылай алганлары сагындыган. Хар бири да көп ариу сөз айткандыла, журналисттери сорууларына да

атасын улутматгылары ючюн жорек ыразылыгын билдиргенди. Жашауундан бир кыуум шартла: Александр Апшев Кызыбурун элде шокнуу бошагандан сора шельнагыга кетгенди. Гитчеликден окуяны иштеп, спортта да берилген жаш «За осөөние шельнык и залемных земель» деген майдал да саугыланганды. 1959 жылда уа аны Налычиде «Спартак» командасыны «Б» кыауунда ойнарыга чакыргандыла. Юч жылдан ол Москваны «Динамо» кыгенди. Кеп да бармай а Тбилиснин «Динамо» ойнагышлары, СССР-ни чемпиону деген ата тийишли болганды. Андан сора Налычиде «Спартак» кытайханды. Мында Апшевин саугылангына РСФСР-ни алтын майдалы да кышуланды. Командабызга уа Россия Федерацияны чемпиону деген ат берилди.

ХОПАЛАНЫ Марзит.

Спорт

Черногорияга жол алгандыла

Бу конюнде Россия Федерацияны эркин тутушудан жыймыдык командасы, республикада туруп, жаруларын Минги тауну тийресинде бардырганды. Озган байрым кюн а ол «Синдика» кыонакк юйден кыралына ара шахарына атланганды. Андан а спортемен Европаны Черногорияда бардырылык чемпионатна кыатышырга кетерикдиле, битеу да он адам. «Синдика» кыонакк юйно аллында арбазда жашланы ашырырга келген тенгери, шуулары, жуууклары да гөжфеге көп алгышы этгендиле, хорлам бла кыайтыларын сийгенлерин билдиргендиле. Эркин тутушуулары араларында Дагыстандан, Ингушетиядан, Чеченден, Красноярск крайдан, Владикавказдан, дагыда кыралы башха жерлеринден спортсменле бардыла. Бизни республикадан чемпионатка жаланда бир жаш атланганды-Нурмухамед Небежев. Анга онсөгиз жыл бо-

лады, ол бек улуу ауурукта эриширкиди.

Республиканы жыймыдык командасыны баш тренера Анзор Темботов айтканга керге, жаш эришиуге бек тыглы кызырланганды, хорлам болурууга да онгу барды. «Болсада спорт-

да көп торлоо зат болады да, жетишимни июсонден алгандан айтырга эртеди деп, мен алай сунам», - дегенди Анзор. ДАХАТЛАНЫ Марзит. СУРАТДА: Россияны эркин тутушудан жыймыдык командасы тренерлери бла.

Ахшы умутла туудурады

Краснодар крайда Горячий ключ шахарда эркин тутушудан битеуроссий турнир бардырылганды. Анга кыралыны онтогуз регионундан 218 жаш спортсмен кыатышканды. Анда Кяварты-Малквардан спортсменге жетишимли болганды. Кесини ауурукк категориясында биринчи жери Ат-тасуаланы Рамазан алганды. Азамат Закуев «юмош», Аслан Нартков бла Инал Машуков доммак призёра болганды. Ала барысы да кубокка, грамотала, майдалла бла саугулангандыла. Эки бөлгилеп Ат-тасуаланы Рамазан аны тийишдиге. Кесини төрт сермешин да хорлам бла бошаганды, бюгонюкде ахшы умутла тууду-

ган жаш спортчуларыбыздан Исиха. Он тренере Бэлоаны Исихада бла Атабийланы Мухамматда жару этеди. Бирси

спортменлени тренере Зариф Кануков, Арсен Закуев, Аслан Тижурва юйретедиле. ФЭНДИЛАНЫ Эрменбий.

Кезиулетни жетишим бла

Кяварты-Малкварда «Налыч» спорт комплекседе тхэквондодан 1999-2001 жыллада тууганлары араларында беш конюно ичинде кыралы биринчилиги бардырганды. Булай улуу экишүү бизде биринчи керге болады, анга 70 региондан жужоюдан аслам спортсмен кыатышканды. Турнири кыуанчы халда ачылуунда КМР-ни Парламентини башчысы Чеченланы Анвар былай даражалы эришүү мунда бардырырга ому этгенлери ючюн РФ-ни Тхэквондо союзу келечилерине ыразылыктын билдиргенди. Он бюгонюкде республикада спортну бу торлоскондо 25 тренере юч мингге жуукк

спортмен жару этгенлерин, аланы араларында халкы арылы классы эки уста, 22 спортну устасы эм спортну устасына 170 кандидат болганын да айтканды. Спортменлени усталыкларына багы бирерге Кяварты-Малкварда РФ-ни Тхэквондо союзу президенти Анатолий Терехов да келген эди. Он бизни республикада спортну бу торлоскон айнытуу июсонден келишимге кыт салганды. Аны жашуда бардырыр ючюн, Анатолий Терехов ому этгенден, ол энди мунда жангы даражага чыгарырга керекди. КМР-ни спорт эм туризм министри Аслан Адауов а регионну тхэквондо федерациясы жетишимли иш-

легени белгилегенди. Бу эришиуге КМР-ден 35 адам кыатышканды. Биринчи жерлени кеслерин ауурукк категорияларында Жабаланы Аликан бла Андрей Узаков алгышанды. Экинчи кон бизни командабызга хайрылы болмаганды. Алай арта Абдель Унажовов-бешичи, Дарья Грисков а биринчи жерлеге чыккандыла. Мында хорлоганыла Европаны биринчилигине барлыкдыла. Ол 20-учу августда Румынияда болуукту. СЕУТАЛАНЫ ГАМУОВА. КМР-ни Спорт эм туризм министрестосуну пресс-службасы.

Тинтүүлө

Россияли бир айгъа жарым литр араккы ичеду, москвачы уа - андан да кеп

Россияли орта эсеп бла ай сайын конюно ичкен жарым литр тинти бирин ичеди. Он ичгенден Москвада, Восток Сибирьде адам бир айгъа 0,6 литрин ичеди. Ара эи Волга-Вятск районлада уа азырак (0,4 литрин) хайрыланды хар адам. Ол мартада Север Кавказда эм Уаык Востока да алайды. Булай ому Sponatwe Comson компанианы специалистери айтдыла. Жылга оза барганылары сайын араккыны ичере сийгенлени саны азы барды, аны бла бирге уа бир адам ичкен араккыны блемни уа бирчалды турады, - дейди Sponatwe Comson компанианы хайрылануучаны ренюгун тинти жаны бла специалисти Ирина Васекова. «Россиялик» деген аты бла сорунуу, тинтиую Sponatwe Comson 1995 жылдан бери бардырады. Бу торлоо тинтиуге адам саны 100 мингден аслам болгын шахарланы адамлары кыатышдыла. Жыл сайын ол соругуға 50 шахардан сорулгын респондентле 28 минг адамдыла. Компанианы аналитиклери тергенелерине керге, 0,5 литр араккыны ичер ючюн, бизни гражданыла хар бири кон сайын 2,5 керге ичил башлары керекди. Москвачыла уа конюно ичкени 0,6 литрин ичер ючюн, аны аз-аз ичмелерде 4 керге ичедиле кон сайын. Север Кавказда уа аз ичедиле: 0,4 литр араккыны 1,4 керге тогушдыла. Араккы ичген 18 жыл салыныла араларында 2004 жылда 42 проценттен 2013 жылны башында 32 процентте азайганды, - деп чертеди Васекова. Болсада бу арт жыллада ичере сийгенлени саны кыбеген регионда да бардыла. Алай адамлары асыры көп болгын регионны араларында Волга-Вятск регион да барды: анда халкыны жарыны тенги блри (40,7 процент) ичере бек сийгендиле. 2010 жылны экинчи кварталына ол шарт 31 процент эди. Север-Запад регионну адамлары да аладан хазна артка кыалмыдыла (45,2 процент, акылбалык болганын 24,3 процент).

Битеу кыралыны салуай алып айтканды, конюно ичкени ичгенлорини саны бла Москва алканды. Поволжьеде бла Уралда халкыны 17 эм 12,3 процент биринчи ичкениге санадыла. Бирсиледен эсе аз ичкенилер болгын регионлагы Уаык Востоку, Арк-Кыраа толукракы регионну эм Восток Сибирини санагыра болуукту. Россияни палахы - бир айындар адамны 0,5 литр араккы ичедиди. Жыл саны жетген хар адам бир жылга 6 литр араккы ичеди, - дейди Алкогольга контроль этуюу службаны таматасы Дарья Халтурина, - араккы уа бизде ичкелен алкогольну барысы да тыюндю. Ол сандан виски, самогон, регистрация этилмеген жалгын ичкени да эсенд кетирерге жарамайды. Аланы да кыбаск, жыл сайын хар адам 10-нга жуукк литр конюно ичкени бир жылга. Ол керюмюдо тыш кыралылары (Европаны) биринде 2-3 литрден көп тыюндю. Россияде адамны көп ёйрөюн баш сытыпун Халтурина андан өскөндү. Москвада кыралыны халкыныны 78-процентти жашады. Кыралды саугалда ичкелен конюно ичкени 17 процентни Москва ичеди - ол бөк көндю, дейди эксперт. Корреспондентини ушакк нөгери черттенди, ара шахарда алкогольну турунунда жашырынлык иш көп этиледи. Алай хайрылангыны ичкени уа экспертте эсе аймакдыла тергерлерин этген заманда. Араккыны чыгаруучула айтканыларына керге, алкоголь продукцияны хайрылууга бла алай улуу себеплик этилмедиле. «НемисорфВодкаРус»-ну коммерция директору Татьяна Сырцованы оюмуна керге, ичкени хайрылангыны өлчөмлерини кыбегилерине эм азайгылары регионны кылай ишленгенерине керге болады. Булайда демография шартланы, халкыны жашуу кыолайлыгында да эсепмелге кыорырга жарамайды. «Известия» газетден.

КМР-ни Прокуратурасында

Кирлилик ючюн - тазирле

Лескен району прокуратурасы Роспотребнадзор федералны службаны КМР-де Управлениысы Урван районда территориялы бөлмюно специалистери бла бирге производствону кылгаан-кыулганыларын эм кой башууу июсонден закон мердаты кылай толтурулганынын тингенди. Аны кезиюнде району Аргудан, Ероко эм Экинчи Лескен элдеринде эркин этилмеген жерледе жаруасууга кычкын материалланы кылгаан-кыулганылары төлгөлени ачыкланганды. Ол а элени тийерлеринде санитар тазалык болмаганды. «Производство бла кой башууу июсонден» 1998 жылда 24-июндан 89-ФЗ номери Федералны закону илземлери толтурулганын көргөздети. Итогалагы керге, району прокуратуру бу элени администрацияларыны башчыларыны ычындырганын бууукчылканы кетериге деп эсгергенди. РФ-ни Администрация право нызамга бууукчулк этуюно кодексини 82-чи статьясына тийишлиликке производство арагары деп бегим эткенди. Анда былай айтылганды: производствону кылгаан-кыулганыларын эм юйленден кычкын башууу тектен хайрыланганды, аланы зарансыз болуурунда кызырлыктын себептери сыйбаны этидемология илземле толтурулмайды. Он статьяга керге уа, терсиклери болганын он мингден тогуз мингге дери администрация тарап тейледиле.

БИЛДИРИУ

КМР-ни жарашырычу судьяларыны иштерин жалчытычу службага - «Ышануулуктуу телефон»

Хурметли граждана! КМР-ни жарашырычу судьяларыны иштерин жалчытычу служба «Ышануулуктуу телефон» ишлен башлаганына оюсонден билдирди. Анга сөйлөшк, сиз уурожондон да, аны аппараттарды ишлегендерин араларында адамланы илземлери толтуруу нызамга бууукчулк этгенле бар эселе, аланы эмад кеслерин тапсыз жорюгөн граждандар кыулукулуктары оюсондерин билдирмеге болууксуз. Андан сора да, таргышууланы, эсерттерилене почта сервисы амаллары бла, Службаны официалдык сайбаны салып эмад электрон почта бла билдирмеге онг барды. «Ышануулуктуу телефон» - (8662) 443-443 Службаны официалны Интернет сайты - kbr.msudrf.ru Электрон почтаны адреси - mrovsubkbr@mail.ru Почта адреси - 660000, КМР, Налычк ш., Пушкин ор., 101, 5-чи этаж.

Театр

Кизи да сансыз кыалмаз

21-чи июнда Куулийланы Кыайсын атлы Малквар кырал драма театр кесини кезиюно оюну чакырады. В. Жербиову («Туу артында тал жыйыды» деген пьесасына керге спектакльни режиссер Кюульбааны Мусалин салганды. Декорацияны художник Баккуланы Владимир жарандырганды. Оюнга Жангоразланы Мажит, Мамайланы

Фатима, Баяпналаны Зариф, Мамучиланы Кемал, Созайланы Мариям, Мырзаланы Солтан эм башкала кыатышдыла. Уруз жылда жашуу болуому июсонден спектакльге сансыз кыалмазсы деп шунанды. Оюн 19 саятгада башланаркты. Соруну болгын бу телефон номерге сөлөшкени: 47-54-37; 47-50-40

Концерт

Оркестрин жайда ахыр концертине чакырабыз

Жайда, адеттеча, творчествону коллективле солугура кетедиле. КМР-ни кырал филармонканы симфониялы оркестри да бу сезонда ахыр концертине чакырады. Ол 21-чи июнда Кырал Концерт залда

(ГКЗ) 18 саятгада башланаркты. Ингирде кырачуру сийген, билген авторланы музыкаларыны эштидирикдиле. Дирижерлыкуну оркестрини башчысы Борис Темирканов этерикди.

УЧРЕДИТЕЛЛЕ: КЪАВАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

<p>Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал</p> <p>РЕДКОЛЛЕГИЯ: БЕШПАЙЛАНЫ Муталип (баш редактору орунбасары), КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан (баш редактору орунбасары), ТЕКУЛАНЫ Хауа, ТОКУМАЛАНЫ Хусейни, ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууалы секретары).</p>	<p>ТЕЛЕФОНЛА: Редатору ирибейланы - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 47-26-22. Жууалы секретары - 42-66-85. Секретария - 40-93-62. Корреспторлары - 42-64-52.</p> <p>РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛЮМЛЕРИ: Жамуат-политика бөлөм - 42-67-68, 42-24-02. Экономика бөлөм - 42-66-73. Културу бөлөм - 42-75-82. Социалны политика бөлөм - 42-66-76, 40-59-18. Жалчылык эм спорт бөлөм - 40-93-39, 42-66-71. Письмома эм реклама бөлөм - 42-37-94. Тиражчы бөлөм - 47-1-28. Сурат алычуу - 42-68-72. Бухгалтерия - 42-30-87. Операторлара - 40-28-49, 42-39-65.</p>	<p>Редакция авторла бла кылагыт жорютмейди. Кыыз жазмалагы рензияны этилмедиле эм ала артка кыайтырмаймдыла.</p> <p>Гастеде басманын материалла айтканын оюма редакцияны оюму бла келишимге болуукдула. Алада айтканын хар зат ючюн Россия Федерацияны Басма кескенди закону тийишлилик материаллары авторлары кеслери жууапдыла.</p> <p>Редакция авторлардан 400 гектегизден (машинока бла жазылган 5-6 бет) кенюно аламды.</p> <p>Гастеде илземлери тапшыруу ючюн КМР-ни почта сервисы амалларыны Управленисы жууапдыла. Телефонла: 76-01-28, 76-01-10</p> <p>Гастеде илземлери тапшыруу ючюн КМР-ни «Республика» ахырлер общество жууапдыла. Телефон: 42-69-34</p>	<p>Нумере графикте керге салында. 20.00 саятгада кыол салынганды.</p> <p>ГАЗЕТИНИ НОМЕРИНИ ЧЫГАРГАНЛА: Бешпайланы Муталип - дежурны редактор, Кетечиланы Зульфия - жууалы секретары орунбасары; Бийчеккуланы Жаннетта (1,2-чи бетле), Акушуланы Феруза (3,4-чи бетле) - корректорлара.</p> <p>Тиражы 2600 экз. Заказ № 1544</p>	<p>РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДЕТИНИН ПРЭС:</p> <p>360000, Налычк шахар, Ленин аты проспекти, 5 Хабарчы почта: ebor_50@mail.ru</p>
--	--	---	--	--